

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การใช้บริการการผสมเทียมโค กระบือ ของเกษตรกรสมาชิกหน่วยผสมเทียม
ในจังหวัดน่าน

UTILIZATION OF CATTLE ARTIFICIAL INSEMINATION SERVICE OF
MEMBERS OF ARTIFICIAL INSEMINATION UNITS
IN NAN PROVINCE, THAILAND

โดย

นายสุทัศน์ สายยาโน

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2539

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง: การให้บริการการผสมเทียมโค กระบือของเกษตรกรสมาชิกหน่วย
ผสมเทียมในจังหวัดน่าน

โดย: นายสุทัศน์ สายยาโน

ชื่อปริญญา: เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชาเอก: ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:
(อาจารย์กิตติพงษ์ โตธิรกุล)
๒๕.๑.๒๕.๓.๑.๒๕.๓๗

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะส่วนบุคคลและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการเลี้ยงโค กระบือของเกษตรกร (3) ระดับการให้บริการการผสมเทียมโค กระบือของเกษตรกรและ (4) ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการให้บริการการผสมเทียมโค กระบือของเกษตรกร สมาชิกหน่วยผสมเทียมในจังหวัดน่าน

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 49.45 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีแรงงานในการเลี้ยงโค กระบือ เฉลี่ย 1 คนมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโค กระบือ เฉลี่ย 14.68 ปี มีโค กระบือเฉลี่ยรายละ 5 ตัวและมีรายได้เฉลี่ยปีละ 20,117 บาทต่อครอบครัว

ข้อมูลด้านการจัดการฟาร์มโค กระบือของเกษตรกรนั้น ได้พบว่ามีเกษตรกรถึง 80.89 มีเรือนโรงสัตว์อย่างเพียงพอ รองลงมา (16.37 %) มีเรือนโรงแต่ไม่เพียงพอ ส่วนน้อย (2.65 %) ระบุว่าไม่มีเรือนโรง นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง (64.16 %) สนใจนำสัตว์บริการฉีดวัคซีนโรคสัตว์ทุกครั้งมีเพียงบางส่วน (32.30 %) ระบุว่า มีการฉีดวัคซีนเป็นบางครั้ง พบว่าส่วนน้อย (3.54 %) ไม่ปฏิบัติเลย ผู้ให้ข้อมูลน้อยราย (12.39 %) มีการจัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์ นอกจากนี้ (87.16 %) ปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ การให้อาหารผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (3.98 %) ให้อาหารข้นสม่ำเสมอ ส่วนใหญ่

เกินครึ่ง (82.75 %) พบว่าไม่เคยให้อาหารชั้นเลย เช่นเดียวกับส่วนน้อย (11.50 %) ของผู้ให้ข้อมูลให้แร่ธาตุเสริมสม่ำเสมอ แต่มีร้อยละ 24.34 ที่ไม่ให้แร่ธาตุเสริมเลย นอกจากนั้นเกินครึ่ง (64.18 %) ระบุว่า ให้แร่ธาตุเสริมเป็นบางครั้ง ส่วนการจัดการพยาธิภายนอกพบว่า หนึ่งในสี่ (24.34 %) ของผู้ให้ข้อมูลสนใจกำจัดพยาธิภายนอกสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับร้อยละ 24.24 ของผู้ให้ข้อมูลสนใจกำจัดพยาธิภายในสม่ำเสมอ

ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (96.46 %) อาศัยอยู่ในฟาร์มที่อยู่ใกล้หน่วยผสมเทียม ส่วนใหญ่ (73.45 %) ได้ผ่านการฝึกอบรมการผสมเทียมมาแล้ว และมากกว่าครึ่งหนึ่ง (56.19 %) มีความสนใจรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์สม่ำเสมอ

ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ปฏิบัติงานในระดับดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.84 และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความประพฤติตนซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่ขอรับค่าบริการ (2.96) รองลงมาให้ความรู้เกี่ยวกับการผสมเทียม (2.93) นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังมีความประพฤติซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่นำน้ำเชื้อเอกชนมาดำเนินการ (2.92) มีความรับผิดชอบปฏิบัติงานได้ตรงเวลาที่เหมาะสม (2.77) และมีการตรวจติดตามผลการผสมเทียม (2.66) ตามลำดับ

ข้อมูลเกี่ยวกับผลการผสมเทียม พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (97.95 %) ใช้บริการผสมเทียมไม่เกิน 2 ครั้งก็ผสมติด แมโค กระบือของเกษตรกรเกือบทุกตัว (91.59 %) คลอดปกติ ผู้ให้ข้อมูลพอใจมากในลักษณะ สุขภาพและราคาจำหน่ายของลูกโค กระบือที่เกิดจากการผสมเทียม

ในการทดสอบสมมติฐานพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการฟาร์มในหัวข้อการมีเรือนโรงสัตว์และการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดสัตว์ มีความสัมพันธ์กับระดับการใช้บริการผสมเทียมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรอื่น ๆ นอกจากนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการใช้บริการการผสมเทียม

ABSTRACT

Title: Utilization of Cattle Artificial Insemination
Service of Members of Artificial Insemination Units
in Nan Province, Thailand

By: Mr. Sutat Saiyano

Degree: Master of Agricultural Technology
(Agricultural Extension)

Major Field: Agricultural Extension.

Chairman, Thesis Advisory Board: *Kittipong Towthirakul.*
(Kittipong Towthirakul)
... *28. Oct. 1996.*

The objectives of this research were to study:
personal and economic characteristics of the members of
artificial insemination units in Nan province; 2) their
cattle-raising conditions; 3) their level of utilization of the
cattle artificial insemination service; and 4) factors affecting
their utilization.

The findings revealed that the respondents had an
average age of 49.45 years. Most of them obtained primary
education with the average one person per family in cattle
raising and, an average of 14.68 years cattle raising experience
Their average number of cattle raised per farm was 5 heads and
the average annual income per household was 20,117 baht.

The majority of the respondents (80.98 %) had realized the advantage of good cattle housing management; 16.37 percent had inadequate housing and 2.65 percent no cattle housing. Almost two-third of the respondents (64.16 %) gave full and regular attention to prevention of animal diseases; 32.30 percent vaccinated their livestock on an irregular basis, and percent of them had never vaccinated their cattle. Only a respondents (12.34 %) grew their own forage crops and 87.16 percent allowed their cattle to graze in natural pastures majority of them (82.75 %) did not feed the concentrated; a of them (3.98 %) supplemented their cattle feed with concentrated on a regular basis. A few of the respondents 11.50 %) supplemented the cattle fodder with mineral supplements on a regular basis; 24.34 percent used no mineral supplement. Almost two-thirds (64.16 %) of the respondents fed mineral supplement occasionally. Less than one-half (24.34 %) of them eradicated external parasites on regular basis, and at the same time, 24.24 percent eradicated internal parasites too.

Almost all of the respondents (96.46 %) resided in neighborhood of artificial insemination services units. 73.45 percent received training in artificial insemination. Approximately 56 percent of the respondents were interested in regular receiving of information from the livestock officers

The respondents perceived that the Department of Livestock Development officers performed well with an average score of 2.84. They also stated that officers did not ask for

service charges, providing of knowledge of artificial insemination, using the unit semen, being honest and responsible for their jobs, working on time and rendering a good follow up of service with the average of 2.96, 2.93, 2.92, 2.77 and 2.66, respectively.

It was found that 97.95 percent of the respondents achieved cattle conception after only 2 times of services; 91.59 percent of the pregnant animals had normal delivery of calves and the respondents were satisfied with calves' physical and hygienic features as well as prices. Only management of cattle housing and animal disease prevention, were significantly related the level of cattle artificial insemination utilization other variables were not.